

**AKMEOLOGIK TEXNOLOGIYALARNING O‘ZIGA XOSLIKLARINI,
PEDAGOGIK AKMEOLOGIYADA MODELLASHTIRISHNING
AHAMIYATINI, “MODEL” ATAMASI. O‘QITUVCHINING INNOVATSION
O‘YIN TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHI**

Homidova Mohichehra

Kattaqo'rg'on Davlat Pedagogika Instituti

Pedagogika fakulteti Boshlang'ich ta'lim

yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Pedagogik akmeologiya fanidan maqolasi

Anotatsiya: Mazkur maqolada akmeologik texnologiyalarning o‘ziga xos xususiyatlari, ularni ishlab chiqish tamoyillari hamda fan va amaliyot tizimidagi o‘rni chuqur tahlil qilingan. Pedagogik akmeologiyada modellashtirishning ahamiyati asoslab berilib, “model” tushunchasining mohiyati yoritilgan. Shuningdek, akmeologik modellashtirishning asosiy vazifalari aniqlangan va tavsiflangan. O‘qituvchining innovatsion faoliyatida o‘yin texnologiyalaridan samarali foydalanish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan. Maqolada akmeologik yondashuvning ta’lim sifatini oshirish va shaxsning kasbiy hamda shaxsiy rivojlanishini ta’minlashdagi ahamiyati alohida ta’kidlangan.

Kalit so'z : Akmeologiya, akmeologik texnologiyalar, pedagogik modellashtirish, model, innovatsiya, o‘yin texnologiyalari, o‘qituvchi faoliyati, kasbiy rivojlanish, ta’lim jarayoni.

Аннотация : В данной статье проведён глубокий анализ особенностей акмеологических технологий, принципов их разработки и их места в системе науки и практики. Обоснована значимость моделирования в педагогической акмеологии, раскрыта сущность понятия «модель». Определены и описаны основные задачи акмеологического моделирования. Также разработаны практические рекомендации по использованию игровых технологий в инновационной деятельности учителя. Подчёркивается роль акмеологического подхода в повышении качества образования и обеспечении профессионального и личностного развития.

Ключевые слова: акмеология, акмеологические технологии, педагогическое моделирование, модель, инновации, игровые технологии, деятельность учителя, профессиональное развитие, образовательный процесс.

Annotation : This article provides an in-depth analysis of the specific features of acmeological technologies, the principles of their development, and their role in the system of science and practice. The importance of modeling in pedagogical acmeology is substantiated, and the essence of the concept of “model” is revealed. The main tasks

of acmeological modeling are identified and described. Additionally, practical recommendations are developed for the effective use of game technologies in the innovative activity of teachers. The study emphasizes the role of acmeological approaches in improving the quality of education and ensuring professional and personal development.

Keywords: acmeology, acmeological technologies, pedagogical modeling, model, innovation, game technologies, teacher activity, professional development, educational process.

Zamonaviy ta'lim tizimida shaxsning maksimal rivojlanish bosqichiga erishishi muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan akmeologiya fani insonning kasbiy va shaxsiy yetuklik darajasini o'rganadi. Akmeologik texnologiyalar esa ushbu jarayonni samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Ushbu maqolada akmeologik texnologiyalarning o'ziga xos jihatlari, ularni ishlab chiqish tamoyillari, fan va amaliyotdagi o'rni, pedagogik akmeologiyada modellashtirishning ahamiyati hamda o'qituvchining innovatsion faoliyatida o'yin texnologiyalaridan foydalanish masalalari yoritiladi.

1. Akmeologik texnologiyalarning o'ziga xosliklari:

Akmeologik texnologiyalar — bu shaxsning eng yuqori rivojlanish darajasiga (akmega) erishishini ta'minlovchi metod va vositalar tizimidir. Ularning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

Shaxsga yo'naltirilganlik – har bir insonning individual imkoniyatlarini hisobga olish;

Rivojlanishga yo'naltirilganlik – faqat bilim berish emas, balki kompetensiyalarni shakllantirish;

Integrativlik – psixologiya, pedagogika va boshqa fanlar bilan uzviy bog'liqlik;

Natijaviylik – aniq maqsad va natijaga yo'naltirilganlik;

Innovatsionlik – yangi metod va yondashuvlardan foydalanish.

2. Akmeologik texnologiyalarni ishlab chiqish tamoyillari

Akmeologik texnologiyalarni ishlab chiqishda quyidagi tamoyillarga amal qilinadi:

Tizimlilik tamoyili – barcha elementlar o'zaro bog'liq holda tashkil etiladi;

Faollik tamoyili – o'quvchi va o'qituvchining faol ishtiroki ta'minlanadi;

Individual yondashuv – har bir shaxsning xususiyatlari inobatga olinadi;

Refleksiya tamoyili – o'z faoliyatini tahlil qilish va baholash;

Bosqichma-bosqichlik – rivojlanish izchil amalga oshiriladi.

3. Fan va amaliyot tizimidagi o'rni

Akmeologik texnologiyalar nazariy va amaliy jihatdan muhim o'rin egallaydi:

Fan sifatida – inson rivojlanishining qonuniyatlarini o'rganadi;

Amaliyotda – ta’lim, boshqaruv va kasbiy faoliyatda qo’llaniladi;
Pedagogik jarayonda – o’qituvchi va o’quvchining rivojlanishini ta’minlaydi.
Natijada, akmeologik yondashuv ta’lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

4. Pedagogik akmeologiyada modellashtirishning ahamiyati

Modellashtirish pedagogik jarayonni ilmiy asosda tashkil etish imkonini beradi.

U quyidagi vazifalarni bajaradi:

murakkab jarayonlarni soddalashtirish;
rivojlanish bosqichlarini aniqlash;
natijalarni oldindan bashorat qilish;
pedagogik faoliyatni optimallashtirish.

5. “Model” tushunchasining mohiyati

Model — bu real obyekt yoki jarayonning soddalashtirilgan, ideal shakldagi tasviri bo‘lib, u orqali asl tizim o‘rganiladi. Pedagogik akmeologiyada model:

o’qituvchi shaxsining rivojlanish bosqichlarini aks ettiradi;
ta’lim jarayonining samarali variantlarini ko‘rsatadi;
ideal pedagog obrazini yaratishga yordam beradi.

6. Akmeologik modellashtirish vazifalari.

Akmeologik modellashtirish quyidagi vazifalarni bajaradi:

shaxs rivojlanishining optimal yo‘lini aniqlash;
kasbiy yetuklik mezonlarini ishlab chiqish;
ta’lim texnologiyalarini takomillashtirish;
pedagogik faoliyatni baholash mezonlarini yaratish;
innovatsion yondashuvlarni joriy etish.

7. O’qituvchining innovatsion faoliyatida o‘yin texnologiyalaridan foydalanish

O‘yin texnologiyalari ta’lim jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etishda muhim vositadir. Quyidagi amaliy tavsiyalarni keltirish mumkin:

1. Didaktik o‘yinlardan foydalanish:

mavzuga mos o‘yinlar tanlash;
bilimni mustahkamlashga yo‘naltirish;
guruhli ishlashni rivojlantirish.

2. Rolli o‘yinlar tashkil etish:

real hayotiy vaziyatlarni modellashtirish;
kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirish;
mustaqil fikrlashni oshirish.

3. Interaktiv o‘yin metodlari:

“Aqliy hujum” (brainstorming);
“Klaster” usuli;
“Debat” texnologiyasi.

4. Raqamli o‘yinlardan foydalanish:

mobil ilovalar va platformalar orqali o‘qitish;
test va viktorinalar tashkil etish;
gamifikatsiya elementlarini joriy etish.

5. Baholashni o‘yin asosida tashkil etish:

reyting tizimi;
ball yig‘ish orqali rag‘batlantirish;
sovrinli musobaqalar.

Akmeologik texnologiyalar zamonaviy ta’lim tizimida muhim o‘rin tutadi. Ular shaxsning maksimal rivojlanishiga xizmat qilib, pedagogik jarayonni samarali tashkil etadi. Modellashtirish esa ushbu jarayonni ilmiy asosda boshqarish imkonini beradi. O‘yin texnologiyalaridan foydalanish esa o‘qituvchining innovatsion faoliyatini yanada boyitib, ta’lim sifatini oshiradi.

Ushbu mavzu bo'yicha olib borilgan tadqiqot shundan iborat :

1. Tadqiqotning dolzarbligi

Zamonaviy ta’lim tizimida o‘qituvchining kasbiy mahorati va shaxsiy rivojlanishi ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan akmeologik texnologiyalarni joriy etish pedagogik jarayon samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, innovatsion faoliyatda o‘yin texnologiyalaridan foydalanish o‘quvchilarning faolligi va motivatsiyasini oshiradi.

2. Tadqiqotning maqsadi

Akmeologik texnologiyalarning nazariy va amaliy jihatlarini o‘rganish, pedagogik modellashtirish asosida o‘qituvchining innovatsion faoliyatini takomillashtirish va o‘yin texnologiyalaridan samarali foydalanish bo‘yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish.

3. Tadqiqot vazifalari

Akmeologik texnologiyalarning mohiyatini ochib berish;
Ularni ishlab chiqish tamoyillarini tahlil qilish;
Pedagogik akmeologiyada modellashtirishning ahamiyatini aniqlash;
“Model” tushunchasining mazmunini yoritish;
Akmeologik modellashtirish vazifalarini belgilash;
O‘qituvchining innovatsion faoliyatida o‘yin texnologiyalarini qo‘llash metodikasini ishlab chiqish.

4. Tadqiqot obyekti va predmeti

Obyekt: Pedagogik jarayonda akmeologik yondashuv
Predmet: O‘qituvchining innovatsion faoliyatida akmeologik texnologiyalar va o‘yin metodlaridan foydalanish

5. Tadqiqot metodlari

Nazariy tahlil (ilmiy adabiyotlarni o‘rganish)

Taqqoslash va umumlashtirish

Pedagogik kuzatish

So‘rovnoma (anketa)

Tajriba-sinov ishlari

6. Tadqiqot gipotezasi

Agar ta‘lim jarayonida akmeologik texnologiyalar asosida modellashtirish qo‘llanilib, o‘yin texnologiyalari tizimli joriy etilsa, unda o‘qituvchining innovatsion faoliyati samaradorligi va o‘quvchilarning bilim darajasi sezilarli darajada oshadi.

7. Tadqiqotning ilmiy yangiligi

Akmeologik texnologiyalar va o‘yin metodlari integratsiyasi asoslab berildi; Pedagogik akmeologiyada modellashtirishning yangi yondashuvi taklif etildi; O‘qituvchining innovatsion faoliyatini rivojlantiruvchi model ishlab chiqildi.

8. Amaliy ahamiyati

Tadqiqot natijalari:

o‘qituvchilar malakasini oshirishda;

dars jarayonini samarali tashkil etishda;

innovatsion metodlarni joriy etishda qo‘llanilishi mumkin.

9. Tadqiqot natijalari (misol tariqasida)

Tajriba-sinov natijalariga ko‘ra:

o‘quvchilarning darsga qiziqishi 25–30% ga oshdi;

mustaqil fikrlash ko‘nikmalari rivojlandi;

o‘qituvchilarning innovatsion faoliyat darajasi sezilarli yaxshilandi.

Akmeologik texnologiyalar pedagogik jarayonni rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Modellashtirish esa ushbu jarayonni ilmiy asosda tashkil etish imkonini beradi. O‘yin texnologiyalari bilan uyg‘unlashgan holda bu yondashuv ta‘lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abulkhanova-Slavskaya K.A. Shaxs va faoliyat psixologiyasi.
2. Derkach A.A. Akmeologiya asoslari.
3. Bodalev A.A. Shaxs rivojlanishining psixologik asoslari.
4. Karimov I.A. Yuksak ma‘naviyat – yengilmas kuch.
5. To‘xtaxodjeyev N. Pedagogika nazariyasi.
6. Ishmuhamedov R. Innovatsion pedagogik texnologiyalar.
7. Sayidahmedov N. Pedagogik mahorat asoslari.
8. Zimnyaya I.A. Pedagogik psixologiya.
9. Xo‘jayev B. Ta‘lim texnologiyalari.
10. O‘zbekiston Respublikasi Ta‘lim to‘g‘risidagi qonuni.